

Life of Talat Koçyiğit, His Approach to Adultery in His Work Quran Translation-Interpretation

Orhan Parlak^{1,a}, Yaşar Akyay^{1,b*}

¹Faculty of Theology, Uşak University, 64000 Uşak, Turkey

*Corresponding Author

ARTICLE INFO

Research Article

Received : 17/04/2020

Accepted : 03/06/2020

Keywords:

Quran interpretation
Jurisprudential Interpretation
Sociological Interpretation
Adultery Kazf (slander)
Lian (damnation)

ABSTRACT

Professor Dr. Talat Koçyiğit was born on August 3, 1927 in Uşak and passed away on 18.04.2011. He completed his primary, secondary and high school education in Uşak and his higher education in Ankara as one of the first students and first graduates of the Faculty of Theology at Ankara University. Koçyiğit was appointed as an assistant to the faculty he graduated from under the direction of M. Tayyip Okıç, and became associate professor in 1967 and a professor in 1975. Until his retirement in 2003 he served at Ankara University for 40 years as assistant, lecturer and Dean and he produced unique works on hadiths. Although he worked on hadith and has many works on this field, Talat Koçyiğit produced a seven volume book called Quran Translation-Interpretation and this book was published by Turkish Religious Foundation after his death. This work, which is defined as literary interpretation by himself, will contribute to the literature with its fluent style and plain expression.

Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 3(1): 1-10, 2020

Talat Koçyiğit'in Hayatı, Kur'an-ı Kerim Meali ve Tefsiri İsimli Eserinde Ahkâm Ayetlerinden Zina Ayetlerine Yaklaşımı

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş : 17/04/2020

Kabul : 03/06/2020

Anahtar Kelimeler:

Tefsir
Fıkhi Tefsir
İçtimai Tefsir
Zina, Kazf (iftira)
Lian (lanetleşme).

ÖZ

Prof. Dr. Talat Koçyiğit, 3 Ağustos 1927'de Uşak'ta doğmuş, 18.04.2011 tarihinde vefat etmiştir. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Uşak'ta, yükseköğrenimini ise, Ankara'da, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin ilk öğrencilerinden ve ilk mezunlarından olarak tamamlamıştır. Fakülte hocalarından M. Tayyip Okıç'ın yönlendirmesiyle mezun olduğu fakülteye asistan olarak alınan Koçyiğit, 1967 yılında Doçent, 1975 yılında profesör olmuştur. Emekli olduğu 2003 yılına kadar 40 yıl Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde asistan, öğretim üyesi ve Dekan olarak görev yapmış ve Türkiye'de hadis alanında yararlı eserler telif etmiş bir bilim insanıdır. Aslında hadis akademisyeni olup, bu alanda pek çok eserler veren Talat Koçyiğit, tefsir alanında da Kur'an'ı Kerim Meal ve Tefsiri isimli yedi ciltlik büyük boy bir eser telif etmiş ve ömrünün vefa etmediği bu eseri, vefatından sonra Türk Diyanet Vakfı tarafından yayımlanmıştır. Kendisinin de bizzat Edebi İçtimai Tefsir olarak nitelediği bu eser akıcı üslubu, sade anlatımıyla tefsir dünyamıza farklı bir kazanım sağlayacaktır.

^a orhan.parlak@usak.edu.tr

^b <https://orcid.org/0000-0002-3556-926X> | yasarakayay_1@hotmail.com

^c <https://orcid.org/0000-0001-6905-665X>

Giriş

Bizi en güzel kıvamda (Tin, 95/4) ve Peygamberimizin ifadesiyle İslam fitratı üzere yaratan Yüce Rabbimiz, hangimizin daha iyi amel işleyeceğini tespit etmek için dünyaya göndermiş (Mülk, 67/2), fakat yalnız ve sahipsiz de bırakmamıştır. Her bir organı birer makine değerinde olan vücudumuzla birlikte akıl denilen ve doğruyu yanlıştan ayırabilecek çok kıymetli manevi bir kılavuz ihsan etmiştir. Bunların yanında biz insanlara doğru yolu gösterecek elçiler ve ilahi mesajlarını bildirdiği kitaplar göndermiştir.

Peygamberler ilahi mesajları açıklamaları için elçi olarak gönderildikleri kavimlerin lisanıyla gönderildiği gibi (İbrahim,14/4), Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s)'e verilen Kur'an-ı Kerim'de aynı durumdadır. Devletler kanun çıkarmakla yetinmeyip, uygulayıcıların doğru ve ortak uygulama yapabilmeleri için yönetmelikler ve genelgeler yayımlarlar. Bunun gibi aynı dili konuşan toplumlarda bile dini, ilmi ve benzeri eserlerin o konunun uzmanları tarafından açıklamasına ihtiyaç vardır. İşte bu nedenle Peygamberler gönderildikleri toplumla aynı dili konuşsalar, getirdikleri kitap toplumun konuştuğu lisanla aynı olsa da gönderilen ilahi mesajların insanlara açıklanıp izah edilmesi gerekmektedir. Çünkü bir sözün kime, niçin, hangi makamda söylendiği bilinmediği zaman o söz doğru olarak anlaşılabilir. Bir de İslam'ın evrensel olması, farklı lisan konuşup Müslüman olan milletlerin bulunması nedeniyle açıklamaya ihtiyaç daha da artmaktadır.

Peygamberlerin iki türlü görevi vardır. Birincisi kendisini elçi olarak görevlendiren makama karşı olup, verilen görevi yerine getirmektir. İkincisi ise gönderildiği topluluğa Allah'ın mesajlarını eksiksiz olarak tebliğ etmektir. Konu ile ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de: "Size Rabbinin mesajlarını tebliğ ediyorum ve ben sizin için güvenilir bir öğütçüyüm" buyrulmuştur (Araf,7/67). Bir peygamberin Allah'ın mesajlarını tebliğ etmekten kaçınıp görevini yapmaması düşünülemez. Yoksa böyle bir durumda onu Allah'a karşı kim koruyabilir? (Maide, 5/67).

Peygamberlerin kavimlerine karşı görevi sadece tebliğ etmekten ibaret olmayıp, tebyin görevi de vardır. Tebyin sözlükte "beyan etmek, açıklamak, izah etmek, gerçeği ortaya koymak demektir (Karaman, 2009: 557). Yani peygamberler, tebliğ ettiği hakikatlerdeki mana kapalılığını giderip onu muhatabın anlayacağı biçimde açıklamak veya hükümlerin Allah tarafından açıklanış keyfiyetini ifade etmekten (Dönmez, 1992: VI/23) de sorumlu tutulmuşlardır. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de: "O peygamberleri apaçık delillerle ve kutsal metinlerle gönderdik. İnsanlara indirdiklerimizi kendilerine açıklaman için ve (ola ki üzerinde) düşünürler diye sana uyarıcı kitabı indirdik" buyrulmuştur. Yüce Rabbimiz de ayetlerini, diğer ayetleriyle açıklamış, beyan etmiştir (Bakara, 2/187, 221, 242, 266).

Bu ve benzeri ayetler peygamberlerin tebyin görevi ile de sorumlu olduklarını ortaya koymaktadır. Peygamberlerin bir görevi de tebliğ edip duyurduğu, açıklayıp izah ettiği hakikatleri fiili olarak da ortaya koymaktır. Yani temsil görevini en iyi bir şekilde yerine getirip, insanlar için en iyi rol model olabilmektir. Yüce Rabbimiz bu konuda: "Andolsun, Allah'ın Resulünde, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır" buyuruyor (Ahzab,33/21).

Peygamberleri tebliğ, tebyin ve temsil görevi ile sorumlu tutan yüce Rabbimiz, gönderilen peygamberlerin ümmetlerini de okumak, anlamak, hayatı ilahi mesajlarla anlamlandırmak ve bu hakikatleri insanlara anlatmakla sorumlu tutmuştur. Yüce Rabbimizin ilk emir olarak: "Yaratan Rabbinin adıyla oku" (Alak, 97/1) buyurduğu gibi, mahşer yerinde hesap görülürken de: "Kitabını oku, bugün hesap görücü olarak nefsin yeter" (İsra, 17/14) buyuracağı bildirilmektedir. Bu ve benzeri ayetler dinimizin okumaya ne kadar önem verdiğini ortaya koymaktadır. Bunlarla birlikte pek çok ayette Müslümanlar akletmek, tezekkür etmek, tefekkür etmek ve tedebbür etmek gibi ifadelerle uyarılıp yönlendiriliyor.

Bunlara örnek olarak: "(Resûlüm!) Sana bu mübarek kitabı, âyetlerini düşünsünler ve akli olanlar öğüt alsınlar diye indirdik" (Sad, 38/29). "Kur'an'ı okuyup düşünmezler mi? Yoksa kalpleri üzerinde kilitleri mi var?" (Muhammed, 47/24). "Düşünmediler mi ki yıllarca beraber oldukları o peygamberde delilikten eser yoktur; o ancak keskin bir uyarıcıdır" (Araf, 7/184) buyrulmuştur. Ayrıca bunların dışında Yüce Allah Kamer suresinde aynı ifadeleri içeren ayeti, dört ayrı yerde zikrederek konuya dikkat çekmiş ve: "Andolsun ki Kur'an'ı düşünülün diye kolaylaştırdık. Düşünecek yok mu?" (Kamer, 54/17, 22, 32, 40) buyurmuştur. Pek çok ayette mü'minleri Allah'ın ayetleri üzerinde tefekküre çağıran Kur'an-ı Kerim, onu dinlemekten ve üzerinde tefekkür etmekten kaçınanları kalplerinde örtü ve kulaklarında ağırlık olduğunu belirterek eleştirmiş (İsra,17/46), ve öğüt almaktan kaçanları da aslandan ürküp kaçan yaban eşeklerine benzetmiştir. (Müddessir,74/50-51). İnsanları hak ve hakikate ulaştıracak bir kılavuz olan Kur'an'ı Kerim'in anlaşılıp uygulanabilmesi için tefsir edilip açıklanmasına elbette ihtiyaç vardır. Zaman zaman Kur'an ayetleri birbirini tefsir ettiği gibi Peygamber Efendimizde sorulan sorulara verdiği cevaplarla Kur'an ayetlerini açıklayıp tefsir etmiştir.

Peygamberimizin vefatından sonra da bu alanda yetkin olan sahabe ve tabiun Kur'an ayetleri hakkında gerekli açıklamaları yaparak ihtiyacı gidermeye çalışmışlardır. Sahabe ve tabiundan günümüze kadar ise, bu alanda pek çok kitap ve tefsir yazılmıştır. Bu çalışmamızda ahkâm ayetlerinden zina ayetlerine yaklaşımını inceleyeceğimiz Prof. Dr. Talat Koçyiğit, konu ile ilgili olarak "Kur'an'ı Kerim Meal ve Tefsiri" isimli eserinde tefsir hakkında şöyle demiştir:

"Kanaatimizce tefsir, insanlığın ıslahı ve insanoğlunun zulmet ve dalaletten kurtulması için indirilen Kur'an'ın içinde sakladığı bu hazinenin bir anahtarıdır. İbarelerine nüfuz etmek ve ayetlerinin ihtiva ettiği derin ve geniş manayı anlayabilmek, ancak onların keşf ve beyanıyla yahut tefsiri ile mümkün olur; bu ise her kelime ve her ibare üzerinde durup düşünmeyi, tefekkür ve tezekkür etmeyi gerektirir. Eğer Müslümanların ellerinde Kur'an gibi bir kitapları bulunduğu halde geri kalmışlar ise bunun sebebi: Kur'an'ı anlamak yerine, ya bereket getireceği inancıyla onu bir kılıfa koyup evin duvarına asmaları yahut da sadece matemli günlerde ölülerine dua makamında okumalarıdır. Oysa Kur'an-ı Kerim, insanları Kur'an'ı anlamaya, bunun için de üzerinde durup düşünmeye davet etmiş ve bu davetini sık sık tekrarlamıştır. Kur'an ayetleri

üzerinde düşünmek, onların hikmet dolu manalarını zihne yerleştirip hazmetmek demektir. Kur'an ayetlerinin doğru anlaşılmasını da ancak tefsirler sağlayabilir" (Koçyiğit, 2016: 1,40-41).

Talat Koçyiğit'in belirttiği gibi Kur'an ayetlerinin doğru anlaşılmasını tefsirler sağlayabilir. Ancak; herkes kendi arzusuna göre Kur'an ayetlerini tefsir edip yorumlayamaz. Kur'an'ı tefsir edecek müfessirin, gerekli donanımına sahip olup tefsir usulü kaynaklarından yararlanması gerekir. Çünkü tefsir edilen kitabın kaynağı Yüce Allah'tır ve müfessir de bir bakıma Allah adına konuşan kimse gibidir (Taberî, 2018:1,55).

Sahabe ve Tabiun için tefsirin dört kaynağı bulunmaktadır. Bunlar: a) Kur'an-ı Kerim, b) Hz. Peygamber, c) İctihad ve Re'yi, d) Diğer İlahi Kitaplar ve Ehl-i Kitaba Müracaat (Cerrahoğlu, 2017: 57; Güven, 2019: 66).

Peygamber (s.a.s) hayatta iken ayet ve surelerle ilgili olarak, anlaşılmayan veya soru sorulan hususlarda gerekli açıklama ve izahları yapıyordu. Peygamberimizden sonra da müfessir sahabeler gerekli açıklamaları yapmaya devam ettiler. Ancak, İslam coğrafyası genişleyip dili Arapça olmayan topluluklar da Müslüman olunca Kur'an'ı öğretecek ve gerekli açıklamaları yapabilecek yeterli ve doğru bilgiye sahip müfessirlere ihtiyaç doğdu. Tabiun devrinde bu ihtiyacı karşılamak üzere bazı medreseler kuruldu. Bu medreselerden önde gelen üç tanesi şunlardır:

Birincisi, İbn Abbas'ın öğrencilerinin meydana getirdikleri Mekke Medresesidir. Said ibni Cübeyr (ö.95/714), Mücahid ibni Cebre'l-Mekki (ö. 103/721), İbn Abbas'ın azatlısı İkrime (ö.105/723), Ata bin Ebi Rebah (ö.114/732) ve Tavs bin Keysan (106/724) bu medreselerin imamlarıdır ve tefsirleriyle şöhret kazanmışlardır.

İkincisi, Medine medresesi olup mümessili Übey ibn Ka'b'dır. Onun eliyle pek çok tabiun yetişmiş olup, bunlar arasında en meşhurları, Ebü'l-Âliye er-Riyâhî (90/708), Muhammed b. Kâ'b el-Kurazî (ö.118/736), Zeyd ibn Eşlem (ö.136/753)'dir.

Üçüncü medrese ise, İbn Mes'ud tarafından tesis edilmiş olan Irak medresesidir. Alkame b. Kays (ö.62/682), el-Esved b. Yezid (ö.75/694), Mesrûk b.Ecda' (ö.63/683), Hasan-ı Basrî (ö.110/728), Katâde b. Diâme (ö.117/735) dir. (Birişik, 2011: XXXX, 281-290; Koçyiğit, 2016: 1,45-46; Süleyman Ma'rafi Sefer, 2017: 10-14; Cerrahoğlu, 2017:111-112; Demirci, 2018: 91-95;).

Tefsir hareketinin ilk merhalesi olarak Hz. Peygamber ve ashabının tefsir anlayışını, tefsirde çeşitli alimlerin rol oynadığı tabiiiler devrini de ikinci merhale olarak görebiliriz. Bu devrenin hemen akabinde başlayan tedvin hareketi ile tefsirde çeşitli yönler belirmeye başlamıştır ki bu devre de tefsirin üçüncü merhalesini teşkil eder. Başlangıçta hadisçiler, Hz. Peygamber ve sahabelerden naklettikleri tefsire ait hadisleri, toplamış oldukları mecmualarının içinde müstakil bablar halinde kaydetmişlerdir. Hicri ikinci asırdan itibaren ise müstakil tefsirler meydana gelmeye başlamıştır. Ali b. Ebi Talha (143/760), Mukatil b. Süleyman (ö.150/767), Süfyan es-Servi (161/777), Yahya b. Sallâm (ö.200/815) ve Abdürrezzak b. Hemmâm (ö.211/828) gibi âlimlerin tefsirleri bunlara örnek verilebilir (Cerrahoğlu, 2017:137).

Tefsir ikinci asrın başlarından itibaren tedvin edildikten sonra belli bir gelişme trendine girmişti. Ancak bu gelişme

tefsirin farklı yönlerine doğru kaymasına da bir anlamda zemin hazırladı. Müfessirlerimizin eserlerinde, uzmanlık alanları, bağlı oldukları mezhep ve itikadî durumları hayli etkili olmuş ve bu durum Tefsir Ekollerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Tefsir Tarihi ve Tefsir Usulü ile ilgili eserlerde görülen Tefsir Ekolleri: Mezhebî Tefsir Ekolü, İşarî Tefsir Ekolü, İctimaî Tefsir Ekolü, İlmî Tefsir Ekolü, Fıkhî Tefsir Ekolü, Modernist Tefsir Ekolü, Konulu Tefsir Ekolü, Felsefî Tefsir Ekolü, İlhâdî Tefsir Ekolü (Turgut, 1991: 273-335; Birişik, 2011: XXXX, 281-290; Cerrahoğlu, 2017: 233-776; Şimşek, 2017:41-229; Demirci, 2018:195-258).

Tefsirindeki Ahkâm ayetlerinden zina ayetlerine yaklaşımını inceleyeceğimiz Talat Koçyiğit, "Kur'an'ı Kerim Meal ve Tefsiri" isimli eserinin bu ekollerden hangisine dahil olduğunu şöyle ifade etmektedir: "Allah'ın bize tamamlanmasını nasip ettiği Fatiha ve Bakara surelerinin tefsiri hakkında şu makaleye ilave edebileceğimiz birkaç kelimelik söz, bu çalışmamızdan biraz önce açıkladığımız edebî-ictimai tefsirlerin çeşidine girdiğini belirtmekten ibaret olacaktır. Ancak bunu belirtirken şu hususa da hemen işaret etmek gerekir ki, bazı ictimai-edebî tefsirlerin, akla fazlasıyla yer vererek özellikle ahad haberlere ve bu arada Buhârî ve Müslim tarafından nakledilen sahih hadislerle itibar etmemeleri ve bazı meselelerde Mutezile'yi hatırlatır bir davranışa sahip olmaları nedeniyle yapılan itirazlar göz önünde bulundurularak bu çeşit hatalara düşmekten titizlikle kaçınılmıştır" (Koçyiğit, 2016:1,50).

Konumuzun Ahkâm ayetleri olması, inceleyeceğimiz eserin de kendi müellifi tarafından edebî-ictimai tefsir ekolü içerisinde değerlendirilmesi nedeniyle: Edebî-İctimaî Tefsir Ekolü ile Fıkhî Tefsir Ekolü hakkında kısa bir bilgi sunmak uygun olacaktır.

İctimaî-Edebî Tefsir Ekolü

Bu tefsir hareketinin mümessili Muhammed Abdüh'tur (ö.1323/1905). Asrımızın yeni bir tefsir tarzı olarak kabul edilip birçok müfessir tarafından uygulanmaktadır. Bu metotla tefsirin, kuruluk ve durgunluktan kurtarılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir. Kur'an'ın derin anlamı edebî bir üslupla ele alınmış, nasların oluş, ictimaiyat ve tekâmül kanunlarıyla münasebetleri işlenmiştir. Bu tefsir tarzını savunanlar Kur'an'ı yorumlarken öncelikle onun hidayet yönünü ele almışlar ve toplumla ilgili problemleri önemseyen bir yaklaşım sergilemişlerdir. Kur'an'ın amacı insanlara hak yolu gösterip onlara dünya ve ahiret mutluluğunu müjdelemek, hak ve hakikatin ışığına ısrarla gözlerini kapatıp karanlığa talip olanlara da akıbetlerini haber vermektir. Kur'an'ın bu kutsî hedefinin gerçekleşmesi için inanan insanların onu iyi anlamaları ve hayatlarını onunla anlamlandırmaları gerekir. İşte ictimai tefsirlerin gerçekleştirmeye çalıştığı, Kur'an'ın bu asli gayesini insanlara aktarmaktır. İctimaî-Edebî tefsirin diğer temsilcileri arasında: Muhammed Reşit Rıza (1354/1935), Ahmed Mutafta el-Merâğî (1364/1945), Seyyit Kutub'u da (1906/1966) sayabiliriz.

İctimaî Tefsir Ekolünün: Mezheplerin tesiri altında kalmaması, tefsiri israiliyattan temizlemeyi hedeflemesi, naslara bağlı kalması, belağat ve icaz ölçüleri içinde ilahi kitabın yorumlanması gibi tasvip edilen yönlerinin yanında: Akla çok geniş yer verilerek mutezileye yaklaşılması, Buhârî ve Müslim'deki bazı sahih hadislerin muteber sayılmaması,

haber-i vahitlerin özellikle akaid konusunda kabul edilmemesi gibi tasvip edilmeyen yönleri de bulunmaktadır. (Turgut, 1991:306-313; Binşik, 2011: XXXX, 281-290; Koçyiğit, 2016:1,49; Cerrahoğlu, 2017:776-797; Şimşek, 2017:58-89; Demirci, 2018:235-240).

Fıkhî (Ahkâm)Tefsir Ekolü

Sözlük Anlamı: Ahkâm “hüküm” kelimesinin çoğulu olup sözlükte karar ve yargı anlamına gelmektedir. Terim anlamı itibariyle ahkâm, sadece ibadet, muamelat ve ukûbatla ilgili ayetlerin tefsirini konu alan ilim dalına ve bu alanda yazılan eserlere verilen ortak bir addır... Yine terim olarak ahkâm, “mükellef olan kimselere yönelik olan Allah’ın ve peygamberlerin hitaplarıdır” şeklinde de tarif edilmiştir. (Yüksel, Yakup, Fıkhî Tefsir Geleneğinde “Ahkâm-ı Kur’ân’iyyenin Yeri” Gümüşhane Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi, 2015: 4,8).

Bilindiği gibi Kur’ân’da itikadî, ahlakî, içtimaî, kevnî (kozmojistik) ve tarihi naslar yanında ahkâmı konu edinen naslar da mevcuttur. Fıkhî tefsir Kur’ân’ın ahkâmı ile ilgili ayetlerini ele alıp incelemekte ve Müslümanların kendi dinlerini yaşamalarına imkan sağlayacak sonuçlar üretmektedir. Ancak; bu alanda fikir beyan eden İslam âlimleri, Kur’ân’daki ahkâm ayetlerinin sayısı hususunda ittifak sağlayamamışlardır. Gazzâlî ve Râzî gibi bilginler bu nevi ayetlerin sayısını 500 olarak tespit ederken, bir kısmı bu sayıyı 800’ün üzerine çıkarmış, bir kısmı da aksine 200’e kadar indirmiştir. Öyle anlaşılıyor ki, bu konuda farklı rakamların tespit edilmiş olması, bazı ayetlerde ahkâmın bulunduğu açıkça işaret edilmesinden, bazılarında da –kıssa ve emsal gibi- dolaylı olarak hüküm çıkarmanın mümkün olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yönüyle ahkâm ayetleri ikiye ayrılmaktadır. 1- İçinde ahkâmın bulunduğu açıkça ifade edilen ayetler: Bakara, Nisa, Maide, En’âm surelerinde bu nevi ayetler oldukça fazladır. 2-Doğrudan doğruya bir hüküm ifade etmeyip, istinbat yoluyla hüküm çıkarılabilen ayetler: Bunlar da kendi aralarında, başka bir ayete başvurmaya gerek kalmadan hüküm çıkarılabilenler ve bir ya da birkaç nas yardımıyla kendilerinden hüküm çıkarılabilenler olmak üzere ikiye ayrılırlar (Çetiner, 1988: 1,551; Demirci, 2018: 216-217).

Kaynakları: Fıkhî Tefsir kaynakları arasında kitap, sünnet, icmâ, kıyas, şer’u men kablena, sahabe kavli, örf, istinsah, istishab, maslahat ve sedd-i zeraî yer almaktadır. (Şaban, 1989: 55-293; Demirci, 2018: 216-219)

Önemli Bazı Fıkhî Tefsirler

1-Mukâtil b. Süleyman’ın (ö.150/767) Tefsiru’l-Hamsi Mie Âyeti Mine’l –Kur’ân’ı. 2- İmam Şafi’î’nin (ö.204-819) Ahkamu’l-Kur’ân’ı: Bu eser, İmam Şafi’î’den yaklaşık iki asır sonra Beyhakî (ö.458/1066) tarafından derlenmiş ve Muhammed Zahidü’l-Kevserî’nin Mukaddemesiyle birlikte ilk olarak 1371/1952 tarihinde Kahire’de iki cilt halinde basılmıştır. 3- Ahmed b. Ali, Ebu Bekir er-Râzî el-Cessâs el-Hanefî (ö.370/981) nin Ahkam’ül Kur’ân’ı. 4- Ebu Bekir İbnu’l-Arabî’nin (468-543/1076-1148) Ahkâm-ul Kur’ân’ı. 5- Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmet b. Ebu Bekir b. Farh el-Ensârî el-Hazrecî el-Endülüsî el- Kurtubî’nin (671/1273) el-Cami’ li Ahkâmî’l Kur’ân’ı. (Yavuz, 1988:1,558; Turgut, 1991: 294; Koçyiğit, 2016: 1, 47; Cerrahoğlu, 2017: 471; Demirci, 2018: 223).

Talat Koçyiğit’in Hayatı ve Eserleri

Hayatı ve Tahsili

Talat Koçyiğit, 3 Ağustos 1927’de Uşak’ta, dört çocuklu bir ailenin en büyük çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası Mehmet Koçyiğit (ö.1986) emekli memur, annesi Ümmü Gülsüm Hanımefendi (resmiyette Gülizar) (ö. 1983) ise ev hanımıdır. Kardeşleri Mâcide, Âsaf (ö. 2012) ve Zühal (ö. 1968)’dir.

Talat Koçyiğit’in dedesi Kadıköylü Hafız Süleyman Efendi, hafızlığını ikmal etmiş ve hocalık vazifesinde bulunmuştur. Arapçaya vâkıf bir kimseydi, babası da medresede okumuş ve Arapça bilgisi olan biriydi. İlkokul çağında dedesinden ve babasından temel dinî bilgiler ve Kur’ân-ı Kerîm öğrendi. İlk ve orta öğrenimini Uşak’ta tamamlayan Talat Koçyiğit, 1949 yılında kendi isteğiyle kayıt yaptırdığı Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinden ayrılarak İlahiyat Fakültesinde eğitimine devam etti ve 1953 yılında mezun oldu. Aynı yıl hadis dalında asistan olarak göreve başladı. 1957-1958 yılları arasında Arapça eğitimi almak amacıyla Irak’a gitti ve Bağdat Üniversitesinde altı ay kaldı. 1963 yılında kendi imkânlarıyla iki sene izinli olarak gittiği Tunus’ta 20 ay kalarak, Zeytûniye Üniversitesinde Arapça eğitimi aldı. 1972 yılında yabancı ülkelere tetkik-araştırma iznini kullanarak profesörlük dil imtihanına hazırlanmak amacıyla Fransa’ya gitti. 1967 yılında *Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar* isimli çalışması ile doçent unvanını aldı. 1975 yılında da profesör kadrosuna atandı.

Talat Koçyiğit’in Hocaları ve Talebeleri

Ankara Üniversitesinin ilk öğrencilerinden ve ilk mezunlarından olan Talat Koçyiğit (ö.2011) gibi hocalarının da tamamı ahirete irtihal etmiştir. Kendilerini rahmetle ve minnetle anıyor, makamlarının ve mekânlarının cennet olmasını temenni ediyoruz. Koçyiğit fakülte yıllarında hocalarından, özellikle M. Tayyib Okıç’ten tefsir ve hadis konularında çok yararlandı.

Diğer hocalarından bazıları ise;

- Arapça ve Farsça; Prof. Necati Lugal (ö.1964) ve İzzet Hasan (ö.?)
- Mantık ve İlimler Felsefesi; Prof. Hamdi Ragıp Atademir (ö. 1976)
- Din Psikolojisi ve Pedagoji; Prof. Dr. Bedii Ziya Egemen (ö. 1967)
- Hadis; M. Tayyib Okıç (ö.1977), Tefsir; Hasan Hüsnü Erdem (ö. 1974)
- Fıkıh ve İslam Hukuku; Prof. Esat Arsebük (ö. 1954)’tür.

Uzun süre Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde hocalık yapan Talat Koçyiğit’in lisans ve lisansüstü çok sayıda öğrencisi olmuştur. Bunlardan lisansüstü düzeyde ders verdiği ve bir kısmının da tez danışmanlıklarını yaptığı bazı öğrencileri şunlardır: Prof. Dr. Mücteba Uğur (ö. 2005), Prof. Dr. Cemal Sofuoğlu (ö. 2013), Prof. Dr. Nevzat Aşık, Prof. Dr. Ramazan Ayvalli, Prof. Dr. M. Hayri Kırbasoğlu, Prof. Dr. İ. Hakkı Ünal, Prof. Dr. M. Emin Özafşar, Prof. Dr. Bünyamin Erul, Prof. Dr. Kâmil Çakın, Prof. Dr. Mehmet Görmez, Prof. Dr. Ali Dere, Prof. Dr. Enbiya Yıldırım, gibi hocalar bunlar arasındadır.

Vefatı

18 Nisan 2011 tarihinde vefat etti. Cenazesi 20 Nisan günü Hacı Bayram Camiinde kılındıktan sonra Cebeci Asri Mezarlığına defnedildi.

Eserleri:

Talat Koçyiğit, te'lif, tercüme ve farklı alanlarda çok sayıda eser kaleme almıştır, bunlardan bazıları şunlardır.

- Hadis Usulü (Ankara 1967)
- Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar (Ankara 1969)
- Hadislerin Işığında İman, İbadet, Ahlâk (Ankara 1974)
- Kur'an ve Hadiste Ru'yet Meselesi (Ankara 1974)
- Hadis Tarihi (Ankara 1977)
- Hadis Istılahları (Ankara 1980, bazı değişikliklerle ve Hadis Terimleri Sözlüğü adıyla, Ankara 1985, 1992)
- Hadis-i Şerif Külliyyatı (I-II, İstanbul 1983)
- Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri (I, Ankara 1984; I-II, Ankara 1990)
- Kur'an-ı Kerim Meali (Ankara 2004, 2005)
- Hadislerin Toplanması ve Yazı ile Tespiti (Ankara 2007)
- Koçyiğit'in ayrıca bazı tahkik ve çevirileri vardır: Ahmed b. Hanbel, Kitâbü'l-İl ve ma'rifeti'r-ricâl (I, Ankara 1963; II, İstanbul 1987, İsmail Cerrahoğlu ile birlikte);
- Hadis Istılahları Hakkında Nuhbetü'l-Fiker Şerhi (İbn Hacer el-Askalâni'den çeviri, Ankara 1971)

Ayrıca, Koçyiğit'in İslam Ansiklopedisinde ve Ankara İlahiyat Fakültesi Dergisi'nde bazı telif ve tercüme makaleleri de yayımlanmıştır. (Erul, 2016: Ek-2,73); Bilgin, Recep, Talat Koçyiğit'in Hayatı, Eserleri ve Türkiye'deki Hadis Çalışmalarına Katkısı (Kahramanmaraş, KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 2015), 169; Işık, 2006-2007: VI, 2284; Örnek, Hadis Tetkikleri Dergisi, 181-182.

Talat Koçyiğit'in Tefsiri Hakkında

Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri isimli eser Prof. Dr. Talat Koçyiğit ve Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu tarafından telif edilmiş ve Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 1983 yılında Ankara'da basılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığını yürüten Tayyar Altıkulaç tefsir için kaleme aldığı takdim yazısında çağın ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte ve yaşayan Türkçe ile bir tefsir hazırlatmayı amaçladıklarını ifade etmiştir. Tefsirin sadece birinci cildi yayınlanmış olup devamı getirilememiştir. Tefsire bir "Mukaddime" ile başlanmış ve tefsirde sadece Fatıha sûresi ile Bakara sûresi tefsir edilmiştir. Mukaddimedede Kur'an'ın tarifi, kime, niçin ve nasıl indiği, Kur'an'ın nasıl toplandığı, Kur'an'ın i'cazı gibi Kur'an-ı Kerim hakkında genel bilgilere ve tefsire neden ihtiyaç duyulduğu, tefsirin kaynakları, tefsir faaliyetleri gibi tefsir tarihi konularına yer verilmiştir. Eksik kalan bu tefsir çalışması daha sonra Prof. Dr. Talat Koçyiğit tarafından tamamlanmış ve Prof. Dr. Bünyamin Erul tarafından gözden geçirilerek Türkiye Diyanet Vakfı yayınlarıncı 7 cilt halinde basılmıştır. (Karaalp, Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri Adlı Eserin Tefsirdeki Metoduna Dair Bir İnceleme Tader 3/1, Nisan 2019:1-23).

Talat Koçyiğit'in Ahkâm Ayetlerinden Zina, Kazf Ve Lian Ayetlerine Yaklaşımı

Zina İle İlgili Ayetlerin Mealleri

Nûr Sûresi, 2. Ayetin Meali: "Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine yüz sopa vurun; Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah'ın dininde (hükümlerini uygularken) onlara acıyacağınız tutmayın. Müminlerden bir grup da onlara uygulanan cezaya şahit olsun." Nûr Sûresi, 3. Ayetin Meali: "Zina eden erkek, zina eden veya müşrik olan bir kadından başkası ile evlenmez; zina eden kadınla da ancak zina eden veya müşrik olan erkek evlenir. Bu, müminlere haram kılınmıştır."

Ayetlerin Nüzul Sebepleri

Müfessirler bu ayetlerin nüzul sebebi ile ilgili farklı rivayetler aktarmışlardır. Bunlardan bir tanesi şudur: Mersed b. Ebi Mersed adında biri Mekke'den Medine'ye bazı esirler taşıyordu (Esirlerden maksat, kendi imkânları ile hicret edemeyen ve müşrikler tarafından Mekke'de alıkonulan güçsüz mü'minler olabilir.) Mekke'de Anak adında bir fahişe vardı. Bu kadın Mersed'i tanıyordu.- Mersed'in- Hz. Peygamber'e (s.a.s) giderek şöyle dediği rivayet edilmektedir. "Ya Resûlullah Anak'ı nikâhlayayım mı?" dedim. Bu soruyu iki defa sordum. Resûlullah sustu ve herhangi bir şey söylemedi. Sonra şu ayet indi: "Zina eden erkek, ancak zina eden ya da Allah'a ortak koşan bir kadınla evlenebilir. Zina eden kadınla da ancak zina eden ya da Allah'a ortak koşan bir erkek evlenebilir. Bu tür evlilikler müminlere yasaklanmıştır. "Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s) "Zina eden bir erkek ancak zina eden veya müşrik olan bir kadınla evlenebilir. Onunla evlenme" buyurdu. Ebu Davud, Nesâ'i ve Tirmizî rivayet etmişlerdir. (Taberî, 2018: 6.109; Sâbûnî, 2017: 2,82; Kutup, 1968:10.377).

Talat Koçyiğit tefsirinde, müfessirler tarafından aktarılan nüzul sebeplerine değinmiş ve Ebu Davûd (Sünen,1.473), Tirmizî (Sünen: V.328) ve Nesâî (Sünen, VI.66)'nin Abdullah İbni Amr'dan (r.a) naklettikleri Mersed İbni Mersed hadisesini ve fakir Müslümanların zengin fahişelerle evlenmek için izin istemeleri olayını, diğer müfessirler gibi bu ayetlerin nüzul sebebi olarak tefsirine almıştır. Bu da Koçyiğit'in aynı görüşü benimsediğini ortaya koymaktadır (Koçyiğit, 2016: 5, 121).

İslam'ın Başlangıcında Zina Cezası Nasıldı?

Nisa 4/15: "Kadınlarımızdan çirkin fiilde bulunanlara karşı aranızdan dört şahit getirin. Eğer şahitlik ederlerse, o kadınları ölüm alıp götürünceye yahut Allah onlara bir yol açıncaya kadar evlerde alıkoyun (insanlardan ihtilattan menedin).

Nisa 4/16: "İçinizden bu çirkin fiili işleyen ikilinin canlarını yakın. Eğer tövbe eder (nefislerini), durumlarını düzeltirlerse artık onlara eziyet etmekten vazgeçin; çünkü Allah tövbeleri çok kabul eden, çok esirgeyendir" buyulmaktadır.

Bidayet-i İslam'da zina edenler, hapsolünür ve söz ile tekdir ve tevbih olunurlardı (Bilmen,1994:3,203-228). Bu ayet, evli ve bekâr olarak zina eden erkek ve kadınların cezalarının, Allah Teâlâ tarafından beyan edilmesinden önce nazil olmuştur (Taberî, 2018: 2,465). Daha sonra Nur suresindeki 2. Ayetle bu ceza değiştirilmiştir (Mevdûdî, 1948:1,339). Zina eden bir kadın için, oturduğu evde hapsedilerek ölünceye kadar dışarıya çıkmasına müsaade edilmemesi ve erkeğin cezası ise aşağılanmaktır: Ona iş verilmez, adam yerine konulmaz ve onunla alışveriş

yapılmazdı (Sâbûnî, 2017:2, 85). Bazı müfessirlere göre bu ayetler neshedilmemiştir. Bu ayetlerden birincisi kadınlar arasındaki sevicilik fuhşuna, ikinci ayet ise erkekler arasındaki livata fuhşuna aittir ve bunların cezası ayette olduğu gibidir. Kadın ile erkeğin arasındaki zina fuhşunun cezası ise Nur suresindeki ayette açıklanmaktadır (Karaman, 2015: 75).

Talat Koçyiğit'in bu konu ile ilgili olarak yaklaşımı ise şöyledir: "Eğer dört şahit, kadınların zina işlediklerine şahitlik ederlerse hem tedbir hem de ceza olmak üzere evlerinde hapsedilmeleri gerekir. Hapis sırasında ya ölüm gelir onları bu dünyadan alır götürür yahut da Allah, onların evden çıkmalarını sağlayacak başka bir ayet ve başka bir hüküm getirir. Kanaatimize göre ayet-i Kerîmeyi mensuh saymaya gerek yoktur. Zira had cezası ne hadisle ne de ayetle kaldırılmıştır. Kadınların evde hapsedilmeleri ve dışarı çıkmalarına engel olunması, ancak zina işleyen kadınlara aittir ve aynı fiili tekrar işlemelerini engellemek içindir. (Koçyiğit, 2016: 2, 35) şeklinde olup, genel manada diğer müfessirlerin çoğunluğu ile aynı açıklamalara yer vermiştir.

Bekâr ve Evlilerin Zina Cezaları Nelerdir?

Nûr Süresi, 24/2: "Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine yüz sopa vurun; Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah'ın dininde (hükümlerini uygularken) onlara acıyacağınız tutmasın. Müminlerden bir gurup da onlara uygulanan cezaya şahit olsun" buyrulmuştur. Bu ayet-i Kerîme, zina yapan erkek veya kadının bu dünyadaki cezasının ne olduğunu beyan etmektedir. Buna göre bekâr olarak zina yapan erkek veya kadının cezası, yüz değnek vermektir. Zina yapan kimse evli ise recmedilir. Yani taşlanarak öldürülür. Bu ceza ise Resûlullah'ın fiili uygulamasına dayanmaktadır. Bu hükme zahiriler muhalefet etmişlerdir. (Mevdûdî: 1948:3, 472; Kutup 1968: 3,108; Vehbi,1971:184; Cezerî, 1975:7,97-101; Yazır,1992:5,545; Bilmen, 1994: 3,203-228; Karaman, 2006: 4,24; İbni Kesir, 2010; 6,5; Taberî, 2018: 6,101; Sâbûnî, 2017: 2, 86; Cessas, 2018:7,451;). Bu hükümler hür olanlarla ilgili olup cariye ve kölelere bunun yarısı, yani elli sopa uygulanır. Çünkü ayette: "Şayet evlendikten sonra fuhuş işlerse onlara muhsan olanlara verilen cezanın yarısı verilir" (Nisâ, 4/25) buyrulmaktadır. (Kurtubî, Muhammet b. Ahmet, El-Camiul Ahkâmul Kur'ân, islamiilimler.com/Tefsir/Tefsir=1024/Tefsir/Türkçe/04/00 0.htm, 08.10.2019).

Konuya Talat Koçyiğit'in Yaklaşımı: Ayet-i Kerîme zahir manasıyla, evli veya bekâr, hiçbir ayırım yapmaksızın, zina eden kadın veya erkeğin yüz sopa vurularak cezalandırılmalarını amirdir; ancak tevatür derecesine ulaşmış sünnetin, evli ile bekâr arasını ayırdığını ve yüz sopa cezasını, zina eden bekâr erkek ve kadınlara tahsis ederken, evli olanlar hakkında recm cezası getirdiğini belirtmiştir.

Hariciler ise hür olup da evli olan bir kadının recmedilmesini doğru bulmayıp reddetmişlerdir. Bu görüşlerine de Nisa suresindeki, cariyelere yüz değnek yerine elli değnek vurulması ile ilgili 25. ayeti delil göstermişlerdir. Ayrıca değnek cezasının bütün zaniler hakkında umumi bir ceza olduğunu, Kur'ân'ı Kerîm'de recm cezasının olmayıp bu uygulamanın ahad haberlerle sabit olmuş bir ceza olduğunu, ahad haberlerin ise Kur'ân'ın umumi manada gelmiş bir hükmünü tahsis edemeyeceğini belirtmişlerdir.

Haricilerin bu görüşleri, Ehl-i Sünnet imamlarının büyük bir çoğunluğu tarafından reddedilmiştir. Sünnet, İslam teşriinin Kur'ân'dan sonra ikinci kaynağı olup, Kur'ân'daki mücmel ve gayri mufassal olarak gelen bütün ayetler sünnet tarafından açıklanır. Müslümanların da sünnetin tafsil ettikleriyle mükellef kılındığını zira, Hz. Peygamberin, hem kendisine indirilen Kur'ân'ı tebliğ etmek, hem de kendine indirilen ayetleri açıklamak için görevlendirildiğini (Nahl 16/44), bu açıklama görevi içinde şüphesiz, mücmel ve gayri mufassal ayetlerin tafsili olduğu kadar, umumi manada gelen ayetleri tahsisi de bulunmaktadır. Hz. Peygamber sünnetiyle bu görevi de ifa etmektedir. Nitekim Allah Teâlâ, Al-i İmran suresinde: "Allah'a ve Resûlune itaat edin ki rahmete kavuşturulasınız" (3/132), Nisa suresinde: "Kim Resûl'e itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur. Yüz çevirene gelince, seni onların başına bekçi göndermedik!" (4/80), yine Al-i İmran suresinde: "(Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir" (3/31), Haşr suresinde: "Peygamber size ne veriyorsa onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının, Allah'tan korkun" (59/7). Gibi ayetlerle Müslümanlara peygamberlerine tabi olmaları ve onun yolundan gitmeleri emredilmiştir.

Ayrıca Koçyiğit, Haricilerin sünnetin veya onun sözlü naklinden ibaret olan hadisin ahad olduğu, ahad haberlerle de Kur'ân'ın umumi manada gelmiş olan bir ayet hükmünün tahsis edilemeyeceği iddiası ile ilgili olarak şöyle demiştir: Hazreti Peygamber tarafından uygulanan recm cezasının çokluğu ve ondan sonra yerine geçen halifelerin onun sünnetine uyarak aynı cezayı tatbik etmeleri dolayısıyla, onun bu sünneti ahad olmaktan çıkmış ve tevatür derecesine ulaşmıştır. Netice olarak, zina eden kadın ve erkek evli iseler, her ikisine de recm cezası haktır. Eğer erkek veya kadından biri evli diğeri bekâr ise, evli olan recmedilirken bekâr olan yüz değnekle cezalandırılır" demiştir (Koçyiğit, 2016: 5/120). Sonuç olarak, Talat Koçyiğit'in bekâr olanların cezasının ayette belirtildiği gibi yüz sopa, evli olanların cezasının ise Peygamberimizin hadislerinde ve uygulamalarında görüldüğü gibi recm olduğu konusundaki değerlendirmesi hariciler dışındaki diğer müfessirlerle örtüşmekte ve Kur'ân ve sünnetin ayrılmaz bir bütün olduğunu ortaya koymaktadır.

Zina eden bir kadınla evlenmek sahih midir?

Nûr Süresi, 3. Ayetinin Meali: "Zina eden erkek, zina eden veya müşrik olan bir kadından başkası ile evlenmez; zina eden kadınla da ancak zina eden veya müşrik olan erkek evlenir. Bu, müminlere haram kılınmıştır."

Zinakar kadınla evlenmenin hükmü konusunda selef uleması farklı şeyler söylemişlerdir. Hz. Ali, Hz. Aişe ve Bera (r.a) kendisinden gelen iki rivayetten birine göre İbni Mesud'un şöyle dediği rivayet edilmiştir: Zinakar erkekle kadın bir arada buldukları sürece zina ediyorlar sayılırlar." Hz. Ali'nin (r.a) de şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Bir erkek zina edince, yetkili otorite karısını ondan ayırır. Kadın da zina edince kocasını ondan ayırır." Zinakar kadınla evlenmeyi haram sayanlar, mezkûr ayeti bu şekilde te'vil etmişlerdir. Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, İbn Abbas, İbn Mesud, İbn Ömer, Mücahid, Süleyman b. Yesar, Said b. Cübeyr ve tabiinden diğer bazı fakihler ve dört mezhebin fakihleri de bir kimsenin kendisinin veya bir başkasının zina ettiği bir kadınla evlenmesinin caiz

olduğunu söylemişlerdir. Zina etmiş olmasının onunla evlenmeyi haram kılmadığı, evlendikleri takdirde ayrılmalarının gerekmediği hususunda görüş birliği etmişlerdir. “Zina eden erkek ancak, zina eden bir kadınla evlenir.” Ayet-i Kerîme zinakâr erkeğin zinakâr kadını nikâhlanmasını caiz kıldığı için kadının, kendisi ile zina eden erkekle her ikisi tövbe etmeden önce de olsa evlenmesinin caiz olması gerekir. Zina eden kadınla evlenmenin mubah olduğunu söyleyenlerin ifadelerini, kadının zinaya devam etmeyip tövbe etmiş olması durumunda kendisi ile evlenmenin mubah olacağı şeklinde düşünmek gerekir.” (Cessas, 2018: 7, 483-487; Sâbûnî, 2017: 2,116).

Kurtubî, “Zina eden erkek ve kadının birbirleriyle evlenmeleri hususunda Hz. Ebubekir (r.a) zina eden bir kadınla bir adamı, her ikisine de yüzer sopa had uyguladıktan sonra birbirleriyle evlendirmiş sonra da onları bir sene sürgüne göndermiştir. Bu konuda İbn Abbâs’ın” Bunun başı zina, sonu nikâhla bitmiştir” dediğini, Şâfiî ve Ebû Hanîfe’nin de bu görüşü kabul ettiğini belirtmiştir. İbn Mes’ûd (r.a) dan da: Bir adam, bir kadın ile zina eder, sonra da onu nikâhlarsa, her ikisi de ebediyen zinakârdır” şeklinde rivayet bulunup, İmam Malik de bu görüşü kabul etmiştir. Mü’minlere fahişelerle evlenmenin yasaklandığı kadınların en meşhuru Anâk diye bilinen kadındır demiştir” (Cezeri,1975: 7,219-220).

Konuyla ilgili uzun bir değerlendirme yapan Hamdi Yazır, zina edenleri 3’e ayırmıştır. Müşrikler, zinayı helal kabul edip hafife alanlar, bir de böyle olmayanlar. Birincisi: Herhangi bir mümin erkeğin veya mümin kadının, şirk koşan bir kadın veya şirk koşan bir erkekle nikâhı sahih olamaz, kesinlikle haramdır, O bir zina olur. İkincisi: Zina eden erkek ve zina eden kadın, âyetin nüzul sebebi olan kerhaneciler ve sermaye olarak kullandıkları kadınlar gibi zinayı helal gören veya zinayı hafife alan takımdan ise, bunlar müşrik hükmünde olduklarından, nikâhları kesinlikle haramdır, müşrik nikâhı gibidir. Ancak gerçekten tövbe etmiş olanlar başka. Üçüncüsü: Helal sayma veya hafife alma gibi küfür delili olmayarak zinası tespit olunmuş, önceden de başından hiç nikâh geçmemiş ise, iffet sahibi müminlerin bunları nikâhlanmaları tahrimen mekruh, fakat nikâhları sahih olur” demiştir (Yazır,1992: 5/548-552).

Konu hakkında Talat Koçyiğit: “Zina eden bir erkeğin, zinadan sakınan ve Allah’ın emir ve yasaklarına titizlikle riayet eden mümin bir kadınla evlenmesi nasıl tasvip olunmazsa, zina eden bir kadının da mümin bir erkekle evlenmesi aynı şekilde tasvip edilemez. Mümin olan erkeğe, fahişe ve müşrik olan bir kadın nasıl haram ise, mümin olan kadına da zânî ve müşrik olan erkek haramdır. Ayet-i Kerîme bu manasıyla bir emir getirmemiş, böyle bir evliliğin sahih olmayacağını ifade eden bir haber cümlesiyle açıklamıştır. Ayet-i Kerîme, mümin erkeklere zina eden kadınlarla, mümin kadınlara da zina eden erkeklerle evlenmelerinin haram olduğu hükmünü getirmiştir. Ancak bu hüküm fahişelik etmiş herhangi bir kadının veya zina etmiş herhangi bir erkeğin, hayatta oldukları sürece hiç evlenemeyecekleri manasında değildir. Haram hükmü, fahişeliği ve zinayı terk etmemiş ve bu işi vazgeçilmez bir meslek haline getirmiş kadın ve erkeklerle ilgilidir.

Müfessirler tarafından ayet-i Kerîmenin nüzul sebebi olarak zikredilen hadisler de bunu te’yt eder. Ebu Davûd (Sünen,1.473), Tirmizî (Sünen, V.328), ve Nesâî (Sünen,

VI.66)’nin Abdullah İbni Amr’dan(r.a) nakledilen ‘Mersed İbni Ebi Mersed adında birinin bir fahişe ile evlenme talebine Peygamberimiz, Allah Teâlâ, bu ayeti indirdi ve bir müminin fahişe bir kadınla evlenmesini haram kıldı.’ demiştir. Bununla beraber eğer kadın fahişeliği, erkek de zinayı bırakıp tövbe ederek temiz ve iffetli bir hayata başlayacak olurlarsa, müminlerin bunlarla evlenmelerinde hiçbir sakınca kalmayacağı muhakkaktır. Doğrusunu hiç şüphesiz Allah bilir” demiştir (Koçyiğit, 2016: 5/121).

Zina İftirası (Kazf) ile İlgili Ayetler ve Meâlleri

Nûr Sûresi, 24/ 4: “Namuslu kadınlara zina isnadında bulunup, sonra (bunu ispat için) dört şahit getiremeyenlere seksener sopa vurun ve artık onların şahitliğini hiçbir zaman kabul etmeyin. Onlar tamamen günahkârdırlar.”

Nûr Sûresi, 24/5: “Bundan sonra tövbe edip hallerini düzeltenler müstesna. Allah çok bağışlayıcıdır, çok esirgeyicidir.

Ayetlerin Nüzul Sebepleri

Bazı müfessirler bu ayetlerin özel olarak Hz. Peygamberin zevcesi Hz. Aişe’ye iftira atanlar hakkında nazil olduğunu (Sâbûnî, 2,122), bazıları genel olarak zina İftirasında bulunanlar sebebiyle nazil olduğunu (Kurtubî, islamiilimler.com/Tefsir/Tefsir=1024/Tefsir/Türkçe/04/00 0.htm), diğer bazıları da bu ayetlerin umumi olarak zina iftirasında bulunanlar hakkında nazil olup, Hz. Aişe’ye iftira atanların da bu işin içinde olduklarını belirtmişlerdir. Bilindiği gibi hükümler tek bir sebebe isnat etse de umumilik ifade eder denilmiştir (Sâbûnî, 2017: 2/122). Talat Koçyiğit de bu ayetlerin, iffetli kadınlara zina isnat edenler hakkında nazil olduğunu belirtmiş ve her iki sebebi de içine alacak genel bir nüzul sebebinden bahsetmiştir (Koçyiğit, 2016: 5/122).

Ayetteki Zina İftirası ile İlgili Şer’i Hükümler

Nur suresi, 24/4. ayetinde, zina iftirasında bulunan kimse için üç hüküm getirmektedir. Zina iftirasında bulunan kimse, doğru söylediğine dair dört şahit getiremediği takdirde ona seksen sopa vurulur. Onun şahitliği bir daha kabul edilmez (Bu husus ihtilafıdır). O kimse tövbe edinceye kadar fasık bir insan olur. Adalet sıfatını kaybetmiş olur. (Taberî, 2018: 6, 110; İbni Kesir, 2010: 6,10; Vehbi, 1971:185).

Mevdûdî: Nur suresi, 24/4. Ayetindeki zina iftirasında bulunanlara, 80 kamçı vurulması, şehadetin kabul edilmemesi ve fasıklık hükmünden sonra 5.ayetdeki tövbe ve ıslaha bağlı bağışlamanın bu üç hükümden hangisiyle ilgili olduğu konusu şöyle değerlendirmiştir: “Fakihler, birinciyle ilgili olmadığında müttetikler. Yani, tövbe cezayı kaldırmaz ve ne olursa olsun suçluya gerekli kamçı cezası uygulanır. Fakihler bağışlamanın üçüncü hükümle de ilgili olduğunda müttetikler, yani, tövbe ve ıslahtan sonra suçlu fasıklıktan çıkacak ve Allah dilerse kendisini affedecektir. İkinci hükme, yani kâzifin şahitliğinin bir daha kabul edilmeyeceği hükmüne gelince, “... Ancak bundan sonra tövbe ve halini ıslah edenler...” cümlesinin bunu da kapsamına alıp almadığında fakihler arasında büyük görüş ayrılıkları vardır. Bir grup müfessir bu cümlelerin yalnızca son hükümle ilgili olduğunu söyler. Yani, tövbe edip gidişatını düzelten kişi artık Allah’ın ve Müslümanların gözünde fasık olmaz. Fakat ilk iki hüküm geçerliliğini korur. Yani gerekli had kendisine uygulanır ve bir daha şahitliği kabul edilmez dediklerini nakletmiştir (Mevdûdî,1948: 3,487; Yazır, 1992: 5,552).

Talat Koçyiğit'in değerlendirmesi: İffetli bir kadına zina isnat edip de bunu dört şahitle ispat edemeyen kimsenin cezası da, kendisine seksen değnek vurulması ve hem yalancı hem de fasık vasfını kazanmış olmasıdır; bundan böyle herhangi bir meselede şahitliğinin kabul edilmemesidir. Ancak namuslu bir kadına yalan yere zina isnadında bulunan kimse, tövbe ederse, onun hakkında nasıl bir yol takip edileceği hususunda ihtilaf vardır. Ayet-i Kerîmede, tövbe edip hallerini düzeltenlerin bağışlanmalarına ışık tutmuşsa da bu bağışlanmanın, üç maddeden hangilerine şamil olacağı, ihtilaf konusu olmuştur. İftirada bulunan kimseye uygulanan değnek cezası, iftiraya uğrayan kadının hakkını korumak için verilmiş bir cezadır ve bu ceza verilir bitmiştir. Bu hususta herhangi bir ihtilaf yoktur. İhtilaf daha ziyade, iftirada bulunan kişinin şahitliğinin kabul edilmemesi ile fasık olarak vasıflandırılmasındadır.

İmam-ı Malik, Şafi ve Ahmed ibni Hanbel, iftiracının tövbe edip halini düzeltmesi durumunda, şahitliğinin kabul edileceği ve fasıklık vasfından kurtulacağını ileri sürmüşlerdir. Ebu Hanife ise, istisnanın sadece son cümleye ait olduğunu ileri sürerek, tövbe ile ortadan kalkacak olan cezanın fasıklık olduğunu, şahitlikten men cezasının ise, ölünceye kadar devam edeceğini söylemiştir. En doğrusunu Allah bilir; dedikten sonra Koçyiğit, tefsirinin 123. sayfasında Allah Teâlâ'nın önceki ayetlerinde, "evli kadınlara zina iftirası atanların tövbe edip durumlarını düzeltmeleri halinde, fasıklık vasfından kurtulmuş olacaklarını, şahadetlerinin de kabul edilebileceğini beyan ettikten sonra kendi eşlerine zina isnat edenler için yemin ve lian hükmünün getirildiğini beyan etmiştir" (Koçyiğit, 2016: 5,122).

Lian'la İlgili Ayetlerin Mealleri

Nûr Sûresi, 24/6-7: Eşlerine zina isnadında bulunup da kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince, onların her birinin şahitliği, kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ederek şahitlik etmesi, beşinci defa da eğer yalan söyleyenlerden ise Allah'ın lânetinin kendi üzerine olmasını dilemesidir." Nur suresi, 24/8-9-10: "İftiraya uğrayan kadının dört kere, kocasının yalan söyleyenlerden olduğuna Allah'ı tanık göstermesi kendisini ceza görmekten kurtarır." "Kadının beşinci tanıklık ifadesi, "eğer kocası doğru söyleyenlerden ise kendisinin Allah'ın gazabına uğramayı dilemesi" olacaktır." "Allah'ın size lütfu ve rahmeti ulaşmasaydı ve Allah tövbeleri devamlı kabul eden hüküm ve hikmet sahibi olmasaydı haliniz nice olurdu?"

Ayetlerin Nüzul Sebepleri

Bu ayetlerin nüzul sebebi şu hadis-i şeriflerde belirtilen olaylardır: "Abdullah b. Abbas diyor ki: "Hilal b. Ümeyye, Resûlullah (s.a.s)'in yanında, karısını, Şerik b. Semha ile zina yapmakla suçladı. Resûlullah ona: "Ya şahit getirirsin yahut da sırtına sopa vurulacaktır" buyurdu. Hilal b. Ümeyye: Ey Allah'ın Resûlü, bizden birimiz, karısının üzerinde bir adam gördüğünde gidip şahit mi arayacak? Dedi. Resûlullah: "Ya şahit getirirsin yahut da sırtına sopa vurulacaktır." Buyurdu. Hilal: "Seni hak ile gönderene yemin olsun ki ben doğru söylüyorum. Elbette ki Allah, benim sırtımı sopadan kurtaracak bir hüküm gönderecektir" dedi. Bunun üzerine Cebrâil geldi ve Resûlullah'a: "İffetli kadınlara zina iftira edip te" âyetinden devamla "Kadın, şayet kocası doğru söylüyorsa,

Allah'ın gazabının kendi üzerine olmasını diler" âyetine kadar indirdi. Sehl b. Sa'd diyor ki: Üveymir Resûlullah'a gelip: "Ey Allah'ın Resûlü, "bir erkek, karısını başka bir erkekle yakalarsa ne yapmalıdır? O, o erkeği öldürür siz de onu mu öldürürsünüz? Yoksa ne yapmalıdır?" dedi. Resûlullah: "Allah senin hakkında da eşin hakkında da âyet indirdi" dedi ve "Mûlaane" yapmalarını emretti. (Buhârî Tefsirul-Kur'ân Sure: 24, bab:1). Abdullah b. Ömer diyor ki: Resûlullah'ın zamanında bir adam, karısını zina etmekle suçladı ve çocuğun, kendisinden olduğunu kabul etmedi. Bunun üzerine Resûlullah, Allah Teâlâ'nın buyurduğu gibi, aralarında "Mûlaane" yapılmasını emretti. Çocuğun kadına teslim edilmesine, Mûlaane yapan kadın ile kocanın da boşanmalarına karar verdi. (Buhârî Tefsirul-Kur'ân Sure: 24, bab:4; Kutup,1968:10/385; İbni Kesir, Muhtasar 1990: 3,1580; Koçyiğit, 2016: 5,124; Sâbûnî, 2017: 2,143; Cessas, 2018: 7,541)

Talat Koçyiğit: Buhârî (Sahih III.160; VI.4;), Ebu Davûd (Sünen, I. 522), Tirmizî (Sünen, V.331) ve İbni Mace (Sünen, I.637) tarafından nakledilen bir haberden öğrenildiğine göre, İbni Abbas şunları anlatmıştır diyerek yukarıda geçen Hilal bin Ümeyye'nin karısı hakkındaki zina isnadını nakletmiş ve bu olayın lian ayetinin nüzul sebebi olduğunu belirterek diğer müfessirlerle aynı yaklaşımı sergilemiştir (Koçyiğit, 2016: 5,124).

Lian Ne Zaman Gerekir

Ekseri ulema (Hanefiler, Şafiiler ve Hanbeliler), kişi, hanımına mücerret olarak: "Ey zâniye, ey zinâkâr kadın!" dediğinde, kadın suçunu itiraf etmez, koca da sözünden dönmezse lian yapılması gerekir. İmam Mâlik (r.h) ise, "Kişinin, hanımına "Seni zina ederken gördüm" demesi yahut o kadının (kendisinden) hamile olduğunu ve o çocuğun kendi çocuğu olduğunu kabul etmemesi durumu hariç, li'an yapılmaz" demiştir. (Razi,selim.net/kütüphane/tefsirweb/index.html?page=outline_o.htm;Mevdûdî, 1948: 3,495; Cezerî, 1975: 7,370; Sâbûnî, 2017: 2, 145; Cessas, 2018: 7,550).

Koçyiğit, ayetlerin nüzulüne sebep olan ve yukarıda anlatılan olaylardan Hilal b. Ümeyye'nin karısı hakkındaki zina iddiası ve kadının bu iddiayı reddetmesi sonucu yapılan mûlaane hadisesini aktararak lianın: Kocanın eşi ile ilgili zina iddiası ve kadının reddetmesi halinde yapılacağı konusunda dolaylı olarak bilgi vermiştir (Koçyiğit, 2016: 5/124).

Lian'ın Yapılış Şekli

Nûr Sûresi, 24/6-7:" Onların her birinin şahitliği, kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair dört defa Allah adına yemin ederek şahitlik etmesi, beşinci defa da eğer yalan söyleyenlerden ise Allah'ın lânetinin kendi üzerine olmasını dilemesidir." Bu âyet-i Kerimeler, karısını iffetsizlikle suçlayıp buna dair dört şahit bulamayan kocalara, zina iftirası cezasından kurtulma ve kadından ayrılma için bir çare getirmektedir. O çare, "Mûlaane"dir. Bu da şöyle olur:

Önce koca dört defa, "Allah'a (c.c) yemin ve şahadet ederim ki, karıma isnat ettiğim zina sözümde sadıkım" şeklinde şahadette bulunur. Sonra beşinci defasında şöyle der: "Eğer sözümde doğru değilsem Allah'ın laneti üzerime olsun." Erkeğin lian'ından sonra kadın dört defa, Allah'a (c.c) yemin ve şahadet ederim ki, kocam bana isnat ettiği zina sözünde yalancıdır" der. Beşinci defa da "Eğer kocam doğru söylüyorsa Allah'ın gazabı üzerime olsun" diyerek lian'ını tamamlar. Yalnız, hamile olan karısının çocuğunu

reddeden kocanın lianı sırasında yemin ve şahadet arasında, “Bu kadının hamileliği benden değildir” demesi, şayet koca doğan çocuğu reddediyorsa bu defa da yemin ve şahadeti sırasında, “Bu çocuk benden değildir” ifadesini kullanmalıdır. (Kutup,1968: 1,384; Vehbi, 1971:188; İbni Kesir, Muhtasar, 1990: 3/1581; Yazır,1992: 5,554; Koçyiğit, 2016: 5/125-128; Sâbûnî, 2017: 2,149; Razî, kalb-iselim.net/kütüphane/tefsirweb/index.html?page=outline_o.htm)

Talat Koçyiğit “Burada üzerinde durulması gereken bir ihtimal vardır ve bu ihtimal de zina fiilinin dört ayrı şahitle değil, kocanın yaptığı yeminlerle tespit edilmesi ve bunun da akla, şüpheye düşürücü birtakım sorular getirmiş olmasıdır. Karısına zina isnat eden erkek, her ne kadar doğru söylediğine dair dört defa yemin etmiş, beşincisinde de yalan söylediği takdirde Allah’ın lanetinin kendi üzerine olmasını dilemiş ise de: Sözüde doğru, yeminine sadık mıdır? Eğer kocanın yeminleri dolayısıyla zina ettiğine hükmolunur, sonra da recmedilirse, büyük bir haksızlığa uğratılmış olur ki bu da zulümden başka bir şey değildir. İşte bu sebeptendir ki Allah Teâlâ, karısına zina isnat eden kocaya teklif ettiği beş yeminin aynısını kadına da teklif etmiş ve onun da kendisine zina isnat eden kocasının yalan söylediğine Allah’ı şahit göstererek dört defa yemin etmesini istemiştir ki recm cezasından kurtulsun” demiştir (Koçyiğit, 2016: 5/126).

Erkek ve Kadının Lian’dan Dönüşü Haddi Gerektirir mi?

Fakihler, karı-kocadan birinin lian yapmaktan kaçınması halinde had uygulanıp uygulanmayacağı hususunda ihtilaf etmişlerdir. Şâfi, Malîkî ve Hanbelîlere göre: Koca, hanımını itham ettiğinde farz olan şer’i ceza had (celde) dir. Fakat bu celdeden, lian ile koca kurtulur. Binâenaleyh eğer koca, böyle bir durumda lian’a (lanetleşmeye) yanaşmazsa, ona hadd-i kazif gerekir. Dolayısıyla koca lian’a yanaşır, fakat kadın bundan kaçınırsa, kadına da zina cezası olan (recm) gerekir. Ebû Hanîfe (r.h) ise şöyle der: “Koca, “liân”a yanaşmadığında, lian’a yanaşmaya kadar hapsedilir. Kadın da böyledir, lian’laşmaya yanaşmadığında buna yanaşmaya kadar hapsedilir. Erkek sözünden dönerek kendisini yalanlarsa iftira haddi uygulanıp çocuk onun nesebine katılır, eğer kadın zina yaptığını itiraf ederse kendisine zina haddi tatbik edilir. (Cezeri, 1975: 7/173; Sâbûnî, 2017: 2,150; Cessas, 2018: 7/575).

Mevdûdî: Kocanın yeminlerinden sonra, kadın yeminden kaçınırsa, Hanefîlere göre hapsedilir ve Li’anda bulununcaya, ya da zina suçunu itiraf edinceye kadar salıverilmez. Buna karşılık, yukarıda adı geçen imamlar hemen recmedileceği görüşündedirler. Bunların delilleri, Kur’an’ın “Eğer (kadın) dört kez Allah’a yemin ederse ceza kendisinden kalkar” hükmüdür. Bu, yeminden kaçındığına göre, cezalandırılmasının kaçınılmaz olduğu anlamına gelir. Fakat bu delildeki zayıflık, Kur’an’ın cezanın mahiyetini belirtmediği ve yalnızca cezadan söz ettiğindedir. Eğer burada, cezadan kastedilenin yalnızca zina cezası olduğu iddia edilirse, zina cezası için Kur’an, dört şahidin açık ifadelerini şart koşmuştur ki, bu şart da bir kişinin dört yeminiyle yerine getirilmiş olamaz. Kocanın yeminleri kendisini kazf cezasından kurtarır ve kadını da Lian’la karşı karşıya bırakır, fakat kadının zina ettiğini ispatta yeterli değildir.

Kadının kendini savunmak için yemin etmeyi reddetmesi, mutlaka bir şüpheye yol açar, hem de kuvvetli

bir şüpheye, fakat şüpheler üzerine hadd cezası verilemez. Ve bu durum, erkeğe kazf haddi verilmesiyle kıyas edilmemelidir, çünkü erkeğin kazfı sabittir ve bunun için Lian’da bulunmaya çağrılmaktadır. Oysa kendisi itiraf etmedikçe veya dört görgü tanığının şahitliğiyle kesinleşmedikçe kadın zina suçlusu sayılamaz (Mevdûdî, 1948: 3/498). Talat Koçyiğit bu konuda herhangi bir değerlendirme yapmamıştır.

Lian Ayeti, Zina İftirası Ayetin’in Hükmünü Nesh Eder mi?

Lian ayetinin zina iftirası ile ilgili ayetin hükmünü neshedip neshetmediği ile ilgili olarak imamlar ihtilaf etmişlerdir. İslam’ın ilk zamanlarında karısına zina isnat eden kimse başka kadınlara zina isnat eden kimse gibi iftira haddine çarptırılıyordu. Daha sonra lian ayeti gelince, karısına zina isnat eden kimselere had cezası uygulaması emri neshedilmiş oldu (Cessas, 2018: 7,541).

Lian ayetleri kazf ayetinin genelinden bir istisna niteliğinde ve özellikle kocaların kendi zevcelerine kazfı hakkındadır (Yazır,1992: 5,554). Bu naslarda durumun kritikliği ve hassasiyetine uygun olarak kocalara kolaylık vardır (Kutup,1968:10,384). Lian ayetinin sözleri iftira ayetinin sözlerinden farklı olduğu gibi bu iki ayet ayrı ayrı hükümler ortaya koymaktadır (Mevdûdî, 1948: 3/496). Hanefî fikhına göre lian ayeti zina iftirası ile ilgili ayetin hükmünü değil, hükümdeki umumiliği nesh etmiştir. Diğer üç mezhebe göre ise lian ayeti, iftira ayetinin hükmündeki umumiliği nesh etmemiştir (Sâbûnî, 2017: 2,152).

Talat Koçyiğit konu ile ilgili olarak: Daha önceki ayetlerde, namuslu kadınlara zina iftirasında bulunan kimselerin, iddialarını ispat edecek dört şahit getirememeleri halinde, iftiralarının cezası olmak üzere bunlara seksen değnek vurulması emredilirken, bu ayetlerde kendi eşlerine zina isnat eden, fakat şahit getiremeyen kocalar için bir çıkış yolu olan lian (lanetleşme) hükmünün getirdiğini belirtmiştir. Dolaylı olarak da iki olayın birbirinden farklı olduğunu, önceki hükmün genel, lian hükmünün ise özel olduğunu ifade ederek herhangi bir nesih olayına değinmemiştir (Koçyiğit, 2016: 5,123).

Sonuç

Ahkâm ayetlerinden zina, ayetlerine yaklaşımını incelediğimiz, Prof. Dr. Talat Koçyiğit’in “Kur’an’ı Kerim Meal ve Tefsiri” isimli eseri, müfessirin kendi değerlendirmesi ile Edebî-İçtimâî Tefsir Ekolüne ait olup, ahkâm ayetleri ile ilgili de yeterince değerlendirme yapmıştır.

Talat Koçyiğit, İslam’ın ilk zamanlarındaki zina cezasının uygulaması hakkında yeterli açıklama yaptıktan sonra Nisa suresinin 15 ve 16. ayetlerinin Nur suresinin 2. ayeti ile neshedildiği ile ilgili olarak: Kanaatimize göre ayet-i Kerîmeyi mensuh saymaya gerek yoktur. Zira had cezası ne hadisle ne de ayetle kaldırılmıştır. Kadınlara evde hapsedilmeleri ve dışarı çıkmalarına engel olunması, ancak zina işleyen kadınlara aittir ve aynı fiili tekrar işlemelerini engellemek içindir (Koçyiğit, 2016: 2, 35) diyerek bu konuda neshin olmadığını ifade etmiştir.

Müfessir, Nur suresinin 2. ayetinde bildirilen zina cezasının hükmü ile ilgili olarak geniş bir değerlendirme yapmış ve bu konuda çoğunluğun görüşüne muhalif durumda olan haricilerin iddialarına cevap vermiştir. Talat Koçyiğit’in değerlendirmesine göre: Bekâr olup zina eden

kadın ve erkeğin cezası ayette belirtildiği gibi yüz sopa vurulması, evli olup zina edenlerin ise Peygamber Efendimizin uygulamalarında görülüp hadislerinde ifade edildiği gibi recmedilmesidir. Koçyiğit bu değerlendirmesinde, Peygamber Efendimizin uygulamaları ve hadisleri dikkate alınmadan ayetlerin doğru yorumlanamayacağına dikkat çekmiş ve konu ile ilgili ayet mealleri nakletmiştir.

Zina edip tövbe edenlerle evlenme konusunda Talat Koçyiğit: Haram hükmü, fahişeliği ve zinayı terk etmemiş ve bu işi vazgeçilmez bir meslek haline getirmiş kadın ve erkeklerle ilgilidir. Bununla beraber eğer kadın fahişeliği, erkek de zinayı bırakıp tövbe ederek temiz ve iffetli bir hayata başlayacak olurlarsa, müminlerin bunlarla evlenmelerinde hiçbir sakınca kalmayacağı muhakkaktır. Doğrusunu Allah bilir” demiştir (Koçyiğit, 2016: 5/121).

Evli kadınlara zina iftirası atanların tövbe edip durumlarını düzeltmeleri halinde, şahitliğinin kabul edileceği ve fasıklık vasfından kurtulacakları konusunda imamlar ihtilaf etmiştir. Koçyiğit ise bu durumda olanların fasıklık vasfından kurtulmuş olacaklarını ve şehadetlerinin de kabul edilebileceği yaklaşımını benimsemiştir (Koçyiğit, 2016: 5,122).

Merhum Talat Koçyiğit tarafından te'lif edilen, vefatından sonra Türkiye Diyanet Vakfı tarafından büyük boy ve yedi cilt halinde yayımlanan Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri isimli bu eser, akıcı üslubu, sade anlatımıyla tefsir dünyamıza farklı bir kazanım sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Bardakoğlu, Ali, Had, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1996.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, Hukuku İslamiye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu, Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1994.
- Bilgin, Recep, Talat Koçyiğit'in Hayatı, Eserleri ve Türkiye'deki Hadis Çalışmalarına Katkısı, KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Kahramanmaraş, 2015. dergipark.org.tr/tr/download/article-file/107868, 02.01.2020.
- Birişik, Abdülhamit, Tefsir, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 2007.
- Buharî, Ebu Abdillâh, Muhammed ibn İsmail, Camius Sahih-i Buharî, Şirketü Dari'l Beşâiri'l İslamiyye, Beyrut, 2011.
- Buharî, Ebu Abdillâh, Muhammed ibn İsmail, Sahih-i Buharî ve Tercemesi, Mütercim, Mehmet Sofuoğlu, Ötügen Neşriyat, İstanbul, 1987.
- Karaalp, Cahit, Tefsir Araştırmaları Dergisi, Kur'an'ı Kerim Meal ve Tefsir Adlı Eserin Tefsirdeki Metoduna Dair İnceleme, www.degipark.org.tr/tader.
- Cerrahoğlu, İsmail, Tefsir Tarihi, Fecr Yayınları, Ankara, 2017.
- Cessas, Ebubekir Ahmet b. Ali er-Razi, Ahkâm-ü'l Kur'an, (terc. Mehmet Keskin), İtisam Yayınları, Ankara, 2018.
- Cezerî, Abdurrahman, Dört Mezhebin Fıkıh Kitabı (terc. Hasan Ege), Bahar Yayınları İstanbul, 1975.
- Çetiner, Bedrettin, Ahkâm-ü'l Kur'an, DİA, TDV Yay. İstanbul, 1988.
- Demirci, Muhsin, Tefsir Tarihi, Marmara Ün. İlahiyat Fak. Yay. İstanbul, 2018.
- Döndüren, Hamdi, Aile İlmihali, Eramat Matbaacılık, İstanbul, 1995.
- Dönmez, İbrahim Kafi, Beyan, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 1992.
- Ebu Davud, Süleyman b. Es'as b. es-Sicistanî Sünen-i Ebu Davud Terceme ve Şerhi, Hazırlayanlar: Necati Yeniçel, Hüseyin Kayapınar, Şamil Yayıncılık, İstanbul, Ts.
- Erdoğan, Mehmet, Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü, Ensar Neş. İstanbul, 2013.

- Ersöz, İsmet, "Ahkâm Tefsirleri" DİA, TDV Yay. İstanbul, 1988.
- Erul, Bünyamin, Talat Koçyiğit, İki Aylık Kitap Dergisi, Müfredat-12,06 Cumartesi 2012, <https://mufredat.wordpress.com/2012/10/06/hadise-adanmis-bir-omur-talat-kocyigit/> 21.11.2019.
- Erul, Bünyamin, Talat Koçyiğit, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 2016.
- Esen, Hüseyin, Zina ile ilgili Maddeler, DİA, TDV Yayınları, İstanbul, 2013.
- Gökmenoğlu, Hüseyin Tekin, Ahkâm Tefsirleri ve Özellikleri (Makale), Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fak. Dergisi, c: 5, S. 5, 1994 27.11.2019.
- Görmez, Mehmet vd. Hadislerle İslam, DİB Yayınları, Ankara, 2015
- Güven, Şahin, Konulu Tefsir Metodu, İFAV Yayınları, İstanbul, 2019.
- İşık, İhsan, Resim ve Metin Örneklili Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, Elvan Yayınları, Ankara, 2006-2007.
- İbn-i Kesir, Ebu'l Fida, Tefsirü İbn-i Kesir, Şirketür Risaletil âlemiyyeh, Beyrut, 2010.
- İbn-i Kesir, Ebu'l Fida, Muhtasar Kur'an'ı Kerim Tefsiri, Hazırlayan, Bekir Karlığa Çağrı Yayınları, İstanbul, 1990.
- İbn-i Mâce, Muhammed b. Yezid el-Kazvini, Sünen-i İbni Mâce, terc. Haydar Hatipoğlu, Kahraman Yayınları, İstanbul, 2012.
- Karaman, Hayrettin, v.d. Kur'an'ı Kerim Açıklamalı Meali, TDV Yay. Ankara, 2015.
- Karaman, Fikret, v.d. Dini Kavramlar Sözlüğü, DİB Yayınları, İstanbul, 2009.
- Koçyiğit, Talat, Kur'an'ı Kerim Meali ve Tefsiri, TDV Yayınları, Ankara, 2016.
- Kurtubi, Muhammed b. Ahmet, El-Camiul Ahkâmul Kur'an, islamiilimler.com/Tefsir/Tefsir=1024/Tefsir/Türkçe/04/000.htm, 08.10.2019.
- Kutup Seyyid, Fi Zılâil Kur'an, (terc. M. Emin Saraç vd.) Hikmet Yayınları, İstanbul, 1968.
- Mevdûdî, Ebul A'la, Tefhim-ü'l Kur'an, (terc. Muhammed Han Kayani v.d.), İnsan Yay. İstanbul, 1948.
- Örnek, Betül Yılmaz, Talat Koçyiğit, Hadis Tetkikleri Dergisi, İstanbul, 2010.
- Râzi, Fahrettin, Tefsir-i Kebir, Mefâti hul Gayb, kalb-i-selim.net/kütüphane/tefsirweb/index.html?page=outline_o.htm, 27.01.2020.
- Sâbûnî, Muhammed Ali, Ahkâm Tefsiri (terc. Mazhar Taşkesenlioğlu), Şamil Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Sefer, Süleyman Ma'rafî, Kur'an İlimleri, (terc. Orhan Parlak), Tekin Kitabevi, Konya, 2017.
- Şaban, Zekiyüddin, İslam Hukuk İlminin Esasları, (terc. İbrahim Kâfi Dönmez), TDV Yayınları, Ankara, 1989.
- Şimşek, Sait, Günümüz Tefsir Problemleri, Kitap Dünyası Yayınları, İstanbul, 2017.
- Taberî, Ebu Cafer, Muhammed, b. Cerir, Taberî Tefsiri, terc. Hasan Karakaya, Kerim Aytekin, Hisar Yayınevi, İstanbul, 2018.
- Tirmizî, Ebu İsa Muhammed bin İsa Bin Sevre, Sünen-i Tirmizî, terc. Osman Zeki Mollamehmetoğlu, Yunus Emre Yayınevi, İstanbul, Ts.
- Turgut, Ali, Tefsir Usulü ve Kaynakları, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1991.
- Vehbi, Mehmet, Ahkâm-ül Kur'an'ıyye, Doğan Güneş Yayınları, İstanbul, 1971.
- Yazır, Elmalılı Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, (sad. İsmail Kara v.d.), Azim Dağıtım, İstanbul, 1992.
- Yüksel, Yakup, Fıkhi Tefsir Geleneğinde "Ahkâmı Kur'an'ıyyenin Yeri" Gümüşhane Ün. İlahiyat Fak. Dergisi, c.4, S. 8, 2015/4.
- Zihni, Mehmed, Nimet-i İslam, Salah Bilici Kitabevi, İstanbul, 1976.